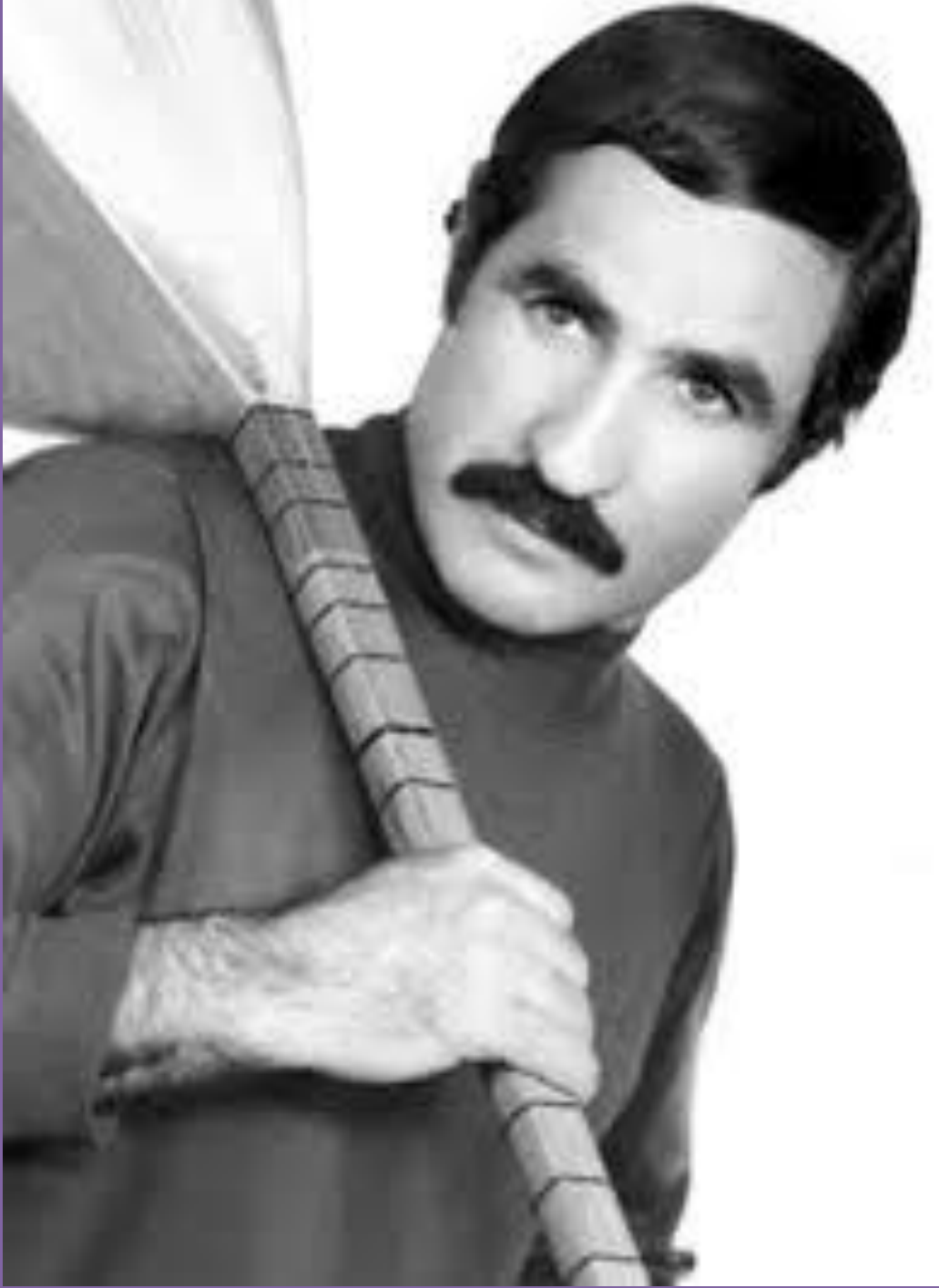

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

11.sayı on5ocak 2016

BU SAYIDA**Âşık REYHANÎ****Seyit KILIÇ****Mehmet GÖZÜKARA****Bestami YAZGAN****Musa SERİN****Mustafa OĞUZ****Rabia BARIŞ****Ekrem YALBUZ****Fikret GÖRGÜN****Lütfi KILIÇ****Tacettin ŞİMŞEK****Talat ÜLKER****Hasan KONÇ****Hikmet ELİTAŞ****Ömer KARA (Kul Seymani)****Köksal CENGİZ (Niyazkâr)****Nuri PEKSÖZ****Tahir GÖRENLİ****Mecid Teymurifar SEFA****Ekrem KAFTAN****Ahmet YALÇINKAYA****VEKİL OLAN EDER ASIL YEMİNİ**

Doksandokuz güzel isim sahibi önce sana bu makamın hakkıçün sonra senin huzurunda millete ekranlar başında bizi izleyen radyolarda sesimizi dinleyen bu ülkenin havasını soluyan hem müsliminin gayri müslimin derdi ile dertlenmeyi dert bilip derdine denmançün yirmi dört saat kirpiğimi kaşlarıma çatarak gerekirse bu koltukta yatarak uyanınca horoz gibi öterek adınıza karar vereceğime

Sizlerden aldığım bu emaneti şanınıza layık hizmetler için haklının yanında hakkı kaldırıp haksızların korkuları olmaya kanımda kaynayan bu cesaretle ülkenin bölünmez bütünlüğünü var günlerde yok günlerde birlikte acıları paylaşarak azaltıp sevinçleri paylaşarak çoğaltıp yeryüzünün neresinde olursa mazlumun yanında olacağıma erdemlerinizi erdemim bilip *klas* bir duruşla duracağıma

Dün omuz omuza durduklarımız birlikte hayaller kurduklarımız haksızlığa göğüs gerdiklerimiz karşılıksız selam verdiklerimiz gözümüzü yumup gördüklerimiz bir sofrada bağdaş kurduklarımız *Yârin kapısında ite çakala* karşı koymak için meydan seçmeden Hamza vakarıyla durduklarımız sizlerden aldığım bu emaneti benden sonra seçilecek vekile üzerine en ufak bir lekeyi sindirmeden teslim edeceğime

Ey ezelin ey ebedin sahibi biz gayret gösterdik nasip eyledin herkesten akılı ve becerikli elbet ben değilim bu bir sınavdır oturduğum bu koltuğun hakkını heva ve heveste harcatma bana mahkemeler dolup sonra taşmasın devlet kasasına kalpazan bekçi hiçbir memur kelle kesen olmasın hiçbir yere hiçbir kimse araya kırk kapıya seksen değnek vurarak torpille işini kovalamasın bize basiret ver dünya kaynıyor yeniden bir tarih yazacağıma namusum şerefem tüm değerlerin Kitabım üstüne yemin ederim.

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

Genel Yayın Yönetmeni

Tayyib Atmaca

Yazışma Adresi

Ihlamurkent Mh. Kıvılcım Sk. F8/3

Oduņpazarı/ESKİŞEHİR

Telefon: 0535 391 92 50

hecetaslaridergisi@gmail.com

11. Sayı 15 Ocak 2016

ISSN: 2149-4509.

ÇİÇEK

Âşık REYHANÎ

Bahar gelsin şu dağlara gidelim
Belki derdimize çare bir çiçek
Toplayıp devşirip derman edelim
Açılan yaramı sara bir çiçek

Kelebeğdir böceklerin âlisi
Çünkü o da bir çiçeğin delisi
Yeşil yamaç tabiatın halısı
Nakış dökmüş ara ara bir çiçek

Karataş'da alageyik sesi var
O geyiğin ıssız taşta nesi var
Kavalın bir acı inlemesi var
Çobanı düşürmüş zara bir çiçek

Ben de bir aşığım Reyhanî adım
Sorun çiçeklere az mı ağladım
Benim Yaratandan tek bir muradım
Götüreyim nazlı yara bir çiçek

NÛN GAZELİ/NEV'İ GAZEL

Seyit KILIÇ

Aklım çöllere meftun gönlüm mecnûndur benim
Sin'i dâra çekerken sühanım nûn'dur benim

Bir âteş-i nûn ile yansın yirmi sekiz harf
Mesrûr olan yüreğim bundan memnûndur benim

Fuzûlî söylesin de versin "...min gül zâra su"
Bağbana gülzârına dilim mazmundur benim

Gönlüme kerem eyle kerîm olan sevgili!
Muradın katlim olsa arzum; arzundur benim

Yanağından gül sızar zülfün şeb-i yeldadır
Bakışlarım zülfüne ondan meftûndur benim

Bin âşık ruhu yatar tek bir tebessümünde
Gamze-i ruhsarında ruhum medfûndur benim

Her gün bir şebnem düşer hatır-ı nigarıma
Damar damar kan sızar gözyaşım hûndur benim

Beyaz bir gölge gibi hâk-i pay iken ruhum
Rütbe-i âmâlimde sözüm kanundur benim

Müptela-yı âşığım efkâr-ı müzmin değil
Nâzenin hüzünlerim ona mahzundur benim

Nağmelerim yanıktır, sözüm hüzzam-ı segâh
Nigah-ı çeşm-i yârdan gönlüm mezundur benim

Dehrin gamı bürümüş ruhumu âteş yakmaz
Âteşin ihsanıyla cismim mahsundur benim

Ehl-i dilin kabrine nur düşür cemâlinden
Türbedarın çeşminde ruhum meskûndur benim

Ruz-i mahşerde Ya Rab! Rüsva etme gönlümü
Uşşâkın nazarında kalbim maznundur benim

SÖZÜ DOĞRU YERDE SÖYLEYEN ADAM: ÂŞIK REYHANÎ

Mehmet GÖZÜKARA

Ataların izinden giderek söze “*Bir varmış bir yokmuş, Allah’ın kulu çokmuş*” diyerek başlamak istiyorum. Bin yaşayanın da hikâyesi var, bir yaşayanın da. Her insanın, kulağına okunan ezanla başlayan, secdesiz-rükûsuz ve üç tekbirle kılınan namazla nihayete eren bir hikâyesi vardır. İşte insanın, bu ezanla namaz arasında geçen ömür takviminde dünya sayfalarına neyi, niçin, neye göre yazdığının önemine binaen bir hikâyesi olur. Okuduğunuz hikâye içinizde bir kahraman çıkarmıyorsa o hikâyeyi okuduğunuza pişman olursunuz. İşte size, okurken pişmanlık duymayacağımız ve sizi geçmişten günümüze bir insanın; bir insanda/şairde/âşıktaki olması gereken erdemleri kuşanmış Âşık Reyhanî’nin hikâyesini anlatmaya çalışacağım.

1932 yılında Hasankale’nin Alvar köyünde doğan Reyhanî’nin asıl adı Yaşar Yılmaz’dır. İran’dan göçen babası önce Kars’a, daha sonra Erzurum’a yerleşir. Okuma yazmayı okula gitmeden öğrenir. Sonraki yıllarda ise dışarıdan sınava girerek diploma alır.

Reyhanî küçük yaşlarında köyüne gelen âşıkları dinleyerek, kitap okuyarak birçok halk hikâyesini öğrenir. Alvar köyünde ârifler meclisi kurularak güzel sohbetler ile ehl-i dil insanların yetişmesinin zemini hep canlı tutulmuş. Âşık Reyhanî de bir anlamda o meclislerin bu topluma sunduğu bir armağandır. Böyle bir kültür yoğunluğu içerisinde geçen çocukluk devresinin akabinde âşıklığa ve şiir yazmaya başlar ve henüz 18 yaşlarında iken, rüyasında görüp âşık olduğu kızı kaçıtır. (Allah-u âlem bu kız kaçırma olayında badeli âşıklara bade iştiririrken, maşuklarının pir tarafından gösterilmesinin etkisi az olmasa gerek) Bu evlilik birkaç ay geçmeden geçimsizliğe ve huzursuzluğa dönüşür. Bunun üzerine karısının ailesi kızlarını alarak başka biriyle evlendirirler. Reyhanî, bu dönemden sonra Dertli mahlasıyla şiirler yazmaya, türkü söylemeye başlar. Ancak bu mahlası uzun süre kullanmadan, Bayburtlu Âşık Hicrani tarafından kendisine Reyhanî mahlası verilir.

Eski âşıkların dışında, yetiştiği Huzuri Baba, Nihânî, Cevlani, Efkarî, Gülistan Çobanoğlu gibi âşıklardan gelenek ve usul öğrenir.

Artık Reyhanî; Narmanlı Sümmani’nin, Çıldır Şenlik’in, Huzuri Baba’nın, Cevlani’nin, Efkarî’nin, Nihânî’nin, Gülistan Çobanoğlu’nun devrettiği bayrağı; Mevlüt İhsanî, Mustafa Ruhanî, Murat Çobanoğlu, İlhamî Demir, Rüstem Alyansoğlu ve Şeref Taşlıova gibi kendi devrinin âşıklarıyla birlikte son nefesine kadar dalgalandıracaktı.

O devirdeki âşıklar bir usta bulmalı ve bulduğu ustaya hizmet etmeliydiler. Hizmet etmeliydiler ki ustadan örnek alarak kendi renklerine boyanabilsin, kendi taşıdıkları değerlerin farkına varsın, söyledikleri söze derinlik katarak inci-mercana eşdeğerde söz söyleyebilecek kıvama gelmelerinin önü açılsındı. Açılınsın ki; pahalılık karşısında “*Bir Gripin bir köylüden pahalı*” diyerek durumu özetleme yetkinliğinin yanında cesaretine de sahip olsundu.

Reyhanî’nin ifadesiyle; “Sarıkamış’ın, Şenkaya’nın, Selim’in, Horasan’ın arasında kilit noktası olan Soğanlı dağlarının çukur bir noktasında, Gaziler-Bardız- nahiyesinde yaşayan yaşlı-ihthiyar, bilge ve de ilim adamlığının yanında iyi de bir âşık olan Nihânî Baba mevcut idi.” -1968 yılında İstanbul’da vefat etti.- Reyhanî, kendine örnek alacağı ve imtihan vereceği usta olarak düşündüğü Nihânî Baba’nın yanına gider. 1952 yılının bir Cuma günü, iki kapılı bahçe kapısından içeri girerek Nihânî Baba’nın evine varır. Bu evin; yoksul ve bir o kadar da fakir birinin evi olduğu pencerelerinin bir kısmının mukavva kâğıtlarla, bir kısmının da yastıklarla kapatılmış olmasından anlaşılıyordu. Sobanın borularının eklerini, tütmesin diye tuzlu çaputlarla sarmışlar, tavukların yemlerini evin girişinde, eşğin hemen yanında bir yere bırakmışlardı. İşte burası böyle yoksul birinin eviydi. “Ben pencerenin önüne oturdum ve camiye doğru bakıyordum. Biraz sonra Cuma namazını kılan cemaat dağılmaya başladı. Camiden çıkan cemaatin içinden bizim oturduğumuz eve doğru ayrılıp gelen, seksen beş yaşlık bir ihthiyar vardı. Nefes darlığı tutmuş, bastona basa basa gelirken derin derin nefes alıyordu. İşte bu gelen, vaktinde gökyüzündeki turnaları döndüren Nihânî Babaydı.” -Onun gelişi Reyhanî’de karşılığını bulmuştu.- Söze devam eden ve “onun gibi bizde de ihthiyarlama, onun gibi bizim de yoksul düşme korkusu taa o zamanda içime düştü” diyen Reyhanî; Nihânî Baba’nın bu gelişini saziyla-sözüyle şöyle dile getirir:

*Hele bakın Nihânî’nin halına
Kocalanmış dişi düşmüş geliyor
Ecel kuşağını sarmış beline
Hayat köprüsünden geçmiş geliyor*

*(Hele)Baba nerde(senin) inci, mercan sözlerin
Mahşer perdesini çekmiş gözlerin
Eğilmiş kametin yorgun dizlerin
Ümit bir bastona düşmüş geliyor*

“O zamana kadar kapının iç kapısına girmiş, iki kolunu kapının süvelerine dayamış, gözlerinden buram buram gelen yaşlarla bizi seyrediyor ihtiyar.” Reyhanî ise son kıtayı söylemeye devam ediyordu:

*Seller coş ettikçe dere darlanmış
Dalgalar vurdukça uçmuş yarlanmış
Kervan yoruldukça yük ağırlanmış
Akşam olmuş güneş aşmış geliyor*

“İhtiyar yanıma yaklaştı, elini öptüm, o’da benim gözümde öptü. On-on iki yıl önce terk ettiği sazını istedi hanımından. Hanımının getirdiği sazı sarılı olduğu çapıtından çıkardı.” Sazın üzerinde iki paslı tel kalmıştı. İhtiyar o sazın tellerine dokundu:

*Ben de senin gibi yüce dağ idim
Şimdi başım duman oldu ne yapım
Mor sümbüllü bahçe idim bağ idim
Dolu dövmüş bostan oldum ne yapım*

*Bir zamanlar meclislerde baş idim
Hamzalara Halitlere eş idim
Turna telli bülbül sesli kuş idim
Feryat ettim sestem oldum ne yapım*

*Ben de Nihânî'yim bir bostan ektim
Hargımı payladım suyumu çektim
Vardım hâsılatı harmana döktüm
Varidatım noksan oldu ne yapım*

“Etraf köylere haber ulaştıran köylüler o günün akşamına bizi, köyün okuluna davet ettiler. İki minder atılmış, okul köylüler tarafından hınca hınç doldurulmuştu. Birisi hayatının baharında bir delikanlı, diğeri yolun sonunda, 85 yaşlarında bir ihtiyar... Âşıklığın töresi buydu. Mecbur davete icabet ederek bu iki âşık karşılaşacak, onlar da dinleyeceklerdi. Nihânî Baba’yla karşılıklı bir iki söyledikten sonra toplanan kalabalık duruma müdahale ederek; “biz buraya yarenlik dinlemek için toplanmadık” diyerek atışmanın yönünü taşlamaya çevireceklerdi. Ahalinin bu haklı talebine kulak asmamak olmazdı. Atışmada âşıkların bir birini taşlama sırası gelmişti. Ama Reyhanî onu taşıyamaz utanırdı. Dedesi yerindeydi, saygılı olması gerekiyordu. Nihânî Baba gençlerden gelen bu taşlama isteğini yerine getirmeyi istiyordu. Reyhanî’ye dönerek; “evladım, gençlerin bu isteğini kırmada iki atışalım” der. Bunu bir ruhsat olarak kabul eden Reyhanî bakalım bu ihtiyarı nasıl taşılayacaktı. Nihânî Baba’nın suçu neydi, taşlanacak bir tarafı var mıydı?

REYHANÎ:

*Hele bakın bu dünyanın işine
Gözleri kan dolmuş figan gözetir
Neredeyse varmış doksan yaşına
Hâlâ gelmiş bennen meydan gözetir*

NİHÂNÎ BABA:

*Elif hiçbir mahreç ile hecelmez
Âşıklar yorulmaz dünya dincelmez
Ömür geçer amma gönül kocalmaz
Yüz yaşında bile meydan gözetir*

REYHANÎ:

*Baba senin hükmü halın kalmadı
Söndü peteklerin balın kalmadı
Bir yana gidecek yolun kalmadı
Gayrı seni bir kabristan gözetir*

NİHÂNÎ BABA:

*(Kuzum)Böyle ham fikiri sokma araya
Çam sakızı ilaç olmaz yaraya
Azrail gelirse bakmaz sıraya
Bazen pir yerine civan gözetir*

Reyhanî ihtiyarlığından dem vurarak Nihânî’ye galebe çalamayacağını anlayınca, o koca çınarı, badesini içtiği Afganistan’daki maşukuyla zora düşürmek ister.

REYHANÎ:

*Âşıklarda maşuk için va’ d olur.
Zannetme ki bu dünyada tat olur.
Belki Acem kızı senden yad olur.
Onu da el alır, düşman gözetir.*

Nihânî ağlamaya başlar... Mahramasıyla gözyaşlarını silerek muhteşem cevabını verir:

NİHÂNÎ BABA:

*Merhametin yok mu ben ihtiyara
Aciz vücuduma açtın bir yara
Ben yar ile söz kesmiştim mezara
İkrârımız Ulu Divan gözetir*

Reyhanî gönül almak için bir başka ayağa geçmek istese de, Nihânî, “Dur evladım, bir ayak da ben açayım, sen de arkamdan gel!” der, dokunur sazın tellerine, bir “muamma”ya yelken açar:

NİHÂNÎ BABA:

*Ben seni bilirdim has kumaş gibi
Sen kendin gösterdin kara taş gibi
Şavkın ziya verse ay güneş gibi
Önen gelen bulutlara ne dersin?*

REYHANÎ:

*Çok serttir çekilmez feleğin yayı
Sen arıfsın okumuşsun imlâyı
Bulut olup siper çekme semayı
Dağıtacak rüzgârlara ne dersin?*

NİHÂNÎ BABA:

*Bir gün dağ başını sis duman alır
Umutlar gelecek bahara kalır
Bir söz var ki "Yel kayadan ne alır!"
Önen gelen şu dağlara ne dersin?*

REYHANÎ:

*Anladım ki dağlar gibi ulun var
Gelenin var geçenin var yolun var
Çiçeğin var çimenin var gülün var
Üstünü örtecek kara ne dersin?*

NİHÂNÎ BABA:

*Esnafı tanırlar has kumaş ile
İnsanı ölçerler ağır baş ile
Çok öğünme altı aylık kış ile
Eritecek bir bahara ne dersin?*

NİHÂNÎ BABA:

*Hiç rast gelmedin mi er oğlu ere
Düşün sözlerimi fikret bir kere
Bir denize ne yapacak bir dere
Önen çıkan ummanlara ne dersin?*

REYHANÎ:

*Mert elinden zehir içer giderim
Namert altın olsa geçer giderim
Lütuf olsa yelken açar giderim
Üstündeki kaptanlara ne dersin?*

NİHÂNÎ BABA:

*Sözüm haksız ise gel beni kına,
Faydasız bir işin düşme ardına
Pusulana kaybolur çıkar fırtına
Gidemezsin bir kenara ne dersin?*

REYHANÎ:

*Haberin yok mudur Perverdigâr'dan
Bütün âlemlere yar olan Yar'dan
Hazreti Yunus'u kurtardı dardan
Sahip olan o Settar'a ne dersin?*

NİHÂNÎ BABA:

*Evladım belli ki etmişsin talim
Lâkin şöyle biraz halim ol halim
Hâsılı vesselâm uzatmayalım
En nihayet bir mezara ne dersin?*

REYHANÎ:

*(Baba can)Sen usta ben çırak gerisi hava
Öper ellerinden beklerim dua
Hakk buyurmuş külli nefsin mevthâ
Bozulmayan mukaddere ne dersin?*

Sonunda Reyhanî, Nihânî'nin elini öper. O da onun sırtını sıvazlar, "İnşallah sert bir kayaya rast gelmezsin!" diye dua eder.

Âşık Sümmani'de 12-13 yaşlarında gurbete çıkacağı vakit Âşık Mahiri'ye sınav vermemiş miydi? Âşık Mahiri'nin tecrübelerine müracaat eden Âşık Sümmani rüşünü ispat ettikten sonra söz ülkesine yelken açmış, Hakk'ın ve hakikatin sesi olmamış mıydı? O devirde yaşanan buna benzer onlarca güzel örnek vardı. Âşık Reyhanî, kendinden önceki âşıkların hem hikâyesine vakıf hem de muvaffakiyetlerinin sırr-ı hikmetinin şuurundaydı. Geçmişin izini sürerek kendi döneminde iz bırakmaya muvaffak olmuş bir âşıktır. Oysa günümüzde öyle mi? herkesin "ben" dediği, kimsenin burnundan "kıl" aldırmadığı bir devre devrildik maalesef.

Erzurumlu Âşık Taner Öztürkoğlu'ndan dinlemiştim: Yıl bin dokuz yüz altmış dokuz. Eskişehir Belediyesi âşıklar bayramı düzenler.

Âşık Reyhanî'nin söze ve öze hâkimiyeti, programa katılan Vali Beyin dikkatini çeker. Belediye Başkanına dönerek; "Başkanım biz bu âşığı bırakmayalım, yarın Başbakan vilayetimize gelecek, sazı ile sözü ile övsün" der. Bu durumu Âşık Reyhanî'ye açarlar. O da "olur, neden olmasın" der.

Ertesi gün olmuş, sıra Reyhanî'nin sahne almasına gelmiştir. Dadaş kıyafetlerini giymiş olan Âşık Reyhanî sazını alır ve sahnede kendisi için ayrılmış sandalyeye oturur. Şöyle bir bakar. Kimler yok ki? Başbakan Süleyman Demirel, Vehbi Koç, Vali Bey, Belediye Başkanı, velhasıl ilin ileri gelenleri ile devletin üst düzey yöneticileri hep oradalar. Kalabalık bir mülki erkân vardır. Dinleyici kitlesi susmuş meraklı gözlerle kendinin Başbakanı nasıl öveceğini beklemektedir. Tellerine dokunduğu sazın nağmesinin arkasından;

On milyon işsiz yalvarıyoruz

Bize bir hal oldu yapma Süleyman(etme Keloğlan)

Milleti ne zaman kurtarıyoruz

Ömrü gazel oldu yapma Süleyman (etme Keloğlan)

Vali Bey telaşla koşuyor sahneye. "Sen ne diyorsun?" Süleyman Demirel politikacı ve de bir o kadar akıllı adam. Vali Bey'i uyarır. "Âşıklar ne derse hoş karşılanır. Âşığa küsülmez, âşıklar içinden geldiği gibi söyler. Bırakın söyleyeceğini söylesin. Dokunman aşığa, biraz sonra da över" diyerek âşığın derdest edilerek aşığı indirilmesinin önüne geçer.

Biz aç kaldık sizler havyar yer iken

Oy toplayıp millet daha kör iken

Develisyon, enfilasyon der iken

Paramız pul oldu yapma Süleyman (etme Keloğlan)

Reyhanî söyledikçe Vali Bey'in ve bürokratların benzi gidiyor geliyor.

*Öküzden pahalı saman parası
İmamlar istiyor iman parası
Beş yüz lira oldu hamam parası
Millet rezil oldu yapma Süleyman (etme Keloğlan)*

*Seçim derken oy sandığı aşındı
Senin yaptığını âlem düşündü
Yeniden fakirler köye taşındı
Ağaya kul oldu yapma Süleyman (etme Keloğlan)*

Reyhanî'yim kaldım yalnız başıma
*Zehir kattın vatandaşın aşına
Suyun varsa ektir kendi başına
Kel iyce kel oldu yapma Süleyman (etme Keloğlan)*

Deyince ortalık iyice kızışır. Korumalar hareketlenir. Tam bir şaşkınlık hali yaşanırken Vehbi Koç ayağa kalkarak sunucudan mikrofonu ister ve bir şeyler söyledikten sonra: “Âşığım, seni Koç grubuna dâhil edeyim ve maaşa bağlayayım” der.

Reyhanî uygun bir dille teşekkür eder ve sözü söyle bağlar: “Eğer ben Koç grubuna dahil olur maaş alırsam bana Halk ozanı demezler, Vehbi Koç'un ozanı derler.”

Bunun üzerine Vehbi Koç'un tekrar söz alarak: “Peki, seni anladım. Ben zenginim sen de fakir bir ozansın. Zenginle fakirin arasında ne fark var? Onu bir tarif eder misin?” demesi üzerine: “Vehbi Bey siz zahmet etmeyin yerinize oturun. Ona da bir şeyler söyleyeyim” diyerek çalar mızrabı sazın tellerine:

*Hiltonda Efeste keyf çeken beyler
Sizi rüyasında görende adam
Kahvede süttürüp beşten atanlar
Kitabı rüyada yoranda adam.*

*Yeter oldu attığımız yalanlar
Göge çıktı kurduğunuz planlar
Parayınan ayda arsa alanlar
Yarasına biber sürende adam*

*Fakirin sabahı ne zaman atar
Zenginin köpeği yatakta yatar
Kimisi kediye hizmetçi tutar
Çocuğuna ayran verende adam*

*Konuşturma beni dertli bir yürek
Hele bu mahkeme bitsinde görek
Kaya gölgesinde üşür diyerek
Çocuğuna hasır serende adam*

*Her gün üç öğünde havyar yiyenler
Anadolu şark hizmeti diyenler
Villada oturup keyf eyleyenler
Çamur ile duvar örende adam*

*Hor bakan var Anadolu köyüne
Saltanat hangi şehirin beyine
Ahır bulamayıp üç beş koyuna
Yayladan yaylaya göçende adam*

*Ne okul ne doktor ne mebus görmüş
Yaylada ebesiz çocuk doğurmuş
Tahsil görmek için kıtaya durmuş
Reyhanî dağlarda duranda adam*

Diyerek sözü bağlıyor. Âşık olmak kolay olsa da adam olmak kolay değil. Aslında her meslekten fazlasıyla var. Yeterinden fazla Prof, yeterinden fazla siyasetçi, yeterinden fazla öğretmen vs. bunların sayısını ve çeşidini artırabiliriz. Her şeyin enflasyonu yaşanırken, sadece adam gibi adamın kıtlığı çekiliyor bu memlekette. İşte sayısı az olan adamlardan bir adamdı Reyhanî.

Yine rahmetli Turgut Özal'ın basına kapalı olarak yaptığı toplantıya davet ettiği üç âşığın içinde Reyhanî de vardır. Özal, atışmalarını istediği âşıklara ayağı bizzat kendisi veriyor. Ayak “önce koltuk sonra vatan”, her iki âşık ayağı aynen işliyor ve sıra Reyhanî'ye gelince ayağı değiştirerek söze söyle giriyor:

*Koltukları şişirmeyin
Çalıp çırpıp aşırmanın
Sabrımızı taşırmayın
Önce vatan sonra koltuk.*

Deyince; Özal'la birlikte hazirûn'un tümü ayağa kalkarak Reyhanî'yi alkışlar.

Âşık gözünü budaktan, sözünü dudaktan esirgemez. Âşıklık yeri geldiğinde düşmanın yüzüne haykırmak, yeri geldiğinde haksızın haksızlığını dillendirmekten geçer. Yoksa “kime ne dersem bahşişi fazla alırım”ın hesabını yapar, söyleyeceğini bu hesaba göre söylemek zorunda kalır. O zaman bahşişi belki fazla alırlar ama adamlık listesinde yerini alamazlar. Âşıklıktan çok fazla para kazanıp rahat bir hayat yaşayacağını düşünenler bilsinler ki, yanlış bir meslek seçmişlerdir. Kaybedecek bir şeyi olmayanlar doğruyu dosdoğru söylerler. Kaybedecek şeyi olanlarsa menfaatlerine doğru bükerek doğrunun ırzına geçerek söylerler.

2006 yılında aramızdan ayrılan, doğruyu, eğip bükmeden dosdoğru söyleyen Reyhanî'ye ne mutlu.

Ruhu şad, mekânı cennet olsun.

GÖNÜL ŞAFAĞI**Bestami YAZGAN**

Yeniden yeşerir Yunus çınarı
Özümüz sevgiyle süslenir bizim
İlgıt ılgıt akar mânâ pınarı
Sözümüz sevgiyle süslenir bizim

Hicran mevsimine edilir veda
Her cemrede tazelenir bu sevda
Tellerinde çiçek açar gül seda
Sazımız sevgiyle süslenir bizim

Bire bin verince yürek başağı
Gülistana döner gönül şafağı
Doğunca vahdetin ebemkuşağı
Yüzümüz sevgiyle süslenir bizim

Hakk'ın huzurunda versek el ele
Cümle melek hayran olur bu hâle
Peşimize düşer menekşe lale
İzimiz sevgiyle süslenir bizim

Hasret hâlimize olur tercüman
Kutlu muştuları bekler asuman
Nurlu fetihleri gördüğü zaman
Arzımız sevgiyle süslenir bizim

YÖRÜK KIZLARI**Musa SERİN***Şeyma ve Kübra'ya*

Sürünün ardında bir Yörük kızı
Gezerken dağların maralı sanki
Yeryüzünün değil göğün yıldızı
Sevdaya tutulmuş, yaralı sanki

Saçları uzamış döver topuğu
Saçaklar salınır, andırır tuğu
Benziyor duruşu, belki de kuğu
"Edeb"i âleme hükmeder sanki

Gözlerine baksan okunur âlem
Yürekta sıkıntı dağılır elem
Desem ki maralım sultanım ecem
Bilirim kalbine hükmeder sanki

Bazen helkelere alır sütleri
Yürürken bir nazlı incitmez yeri
Şükür secdesinde görsen seheri
Güneşin şavkına hükmeder sanki

Kucağında kuzu oğlak kıskanmış
Sevdası sadece kuzunun sanmış
Duyunca sözleri oda utanmış
Âleme sevdayla hükmeder sanki

Rabbine söz vermiş, vatan ve bayrak
Sevdanın hasıdır gelinlik duvak
Varmalıyım diyor huzura apak
Sükûtu gönlüne hükmeder sanki

Görse yavuklusun kızarır yüzü
Ateş gibi parlar bakamaz gözü
Rabbimin ihsanı bozulmaz özü
Özüyle sözüne hükmeder sanki

Aydınlı'm güzele güzelsin desem
Güzellik yüzde mi nazda mı bilsem
Hayâda, edepte ederim kasem
"Hayâ"yla her şeye hükmeder sanki

DELİ GÖNÜL**Mustafa OĞUZ**

Bir görüşte aklım başımdan aldın
Nedir bu endam boy ey deli gönül
Tutup divaneyi ataşa attın
Kulak ver sesim duy ey deli gönül

Şu yalan dünyaya kondum göçerim
Yâr lebinden şeker şerbet içerim
Bağından mor sümbül nergis biçerim
Badeyi dolu koy ey deli gönül

Bir obadan kalktım bir ele kondum
Bir güzeli sevdim ahuya yandım
Her güzeli bana yâr olur sandım
Beni aşk kölen say ey deli gönül

Torosta soğuk su şırıldar akar
Bir güzel hasreti bağrımı yakar
Bir kızıl gül olsam yar göğsün takar
Beni gurbetten soy ey deli gönül

ÖMÜR DEDIĞİN**Rabia BARIŞ**

İnsan bir emirle gelir dünyaya
Gün gibi tükenir ömür dediğin
Serpilir açılır düşer sevdaya
Gün gibi tükenir ömür dediğin

Gönül vardır düşe kalka yorulur
Bazen yerde kavlar gibi savrulur
Bazen kızgın çölde yanar kavrulur
Gün gibi tükenir ömür dediğin

Her geçen gün ömre ömür biçilir
İstasyonlar birer birer geçilir
Yaşlanınca akla kara seçilir
Gün gibi tükenir ömür dediğin

Gençlikte parlaktır gözün karası
Yürekte yanmaktır özün yarası
Sonra ah etmektir sözün sırası
Gün gibi tükenir ömür dediğin

Gün olur yokuşta dizleri tutmaz
Gün olur acılar uyku uyutmaz
Gün olur umutlar elini tutmaz
Gün gibi tükenir ömür dediğin

YUNUS GİBİ**Ekrem YALBUZ**

Kimi durgun kimi deli
 Aksam Yunus Yunus diye
 Bütün benlik bentlerini
 Yıksam Yunus Yunus diye

Gâh yürüyüp gâhî uçsam
 Bir mübarek èle göçsem
 Aşkın badesinden içsem
 Koksam Yunus Yunus diye

Yolcu olsam kutlu çağa
 Tohumla girsem toprağa
 Göz dikip dala yaprağa
 Baksam Yunus Yunus diye

Yaban alıç yok elimde
 Türlü günah yük belimde
 Yüz bin engel var yolumda
 Seksem Yunus Yunus diye

Diz dayanıp yürek yetse
 Yol Hacı Bayram'a gitse
 Himmetini tasma etse
 Taksam Yunus Yunus diye

SENCİLEYİN**Fikret GÖRGÜN**

Can Yunus'um Yaradân'a
 Kul olmalı sencileyin
 Sevdasıyla yana yana
 Kül olmalı sencileyin

Giden Resûl'ün izinde
 Huzur bulur yeryüzünde
 Kusur, isyan denizinde
 Sal olmalı sencileyin

Nefsi eylemeli esir
 Kendinde bulmalı kusur
 Bütün gönüllere hasır
 Çul olmalı sencileyin

Dostsuz kalan olur sefil
 Mümindir mümine kefil
 Yüreklere efil efil
 Yel olmalı sencileyin

Dünya yalan, ölüm gerçek
 Haykırmada börtü böcek
 Sahralarda çiçek çiçek
 Dal olmalı sencileyin

Bir nefeslik koca hayat
 Hesap çetin, zorlu sırat
 Fitne tohumuna inat
 Çöl olmalı sencileyin

Aşksız olunur mu âşık
 Aşktır kapılara eşik
 Geleceğe ışık ışık
 Yol olmalı sencileyin

KARA YER

Lütfi KILIÇ

Benim doğduğum, çocukluğum ve ergenlik çağıma geçirdiğim topraklarda televizyon henüz zuhur etmemişti. Radyo ise tek tük varlıklı evlerde bulunurdu. Teknolojinin hayatımıza kolaylıklar getirip, güzellikleri götürmediği bir zamandı. Günümüze nazaran insanların daha sıcak, gönüllerin daha coşkulu, davranışların daha samimi, düşüncelerin daha saf, duyguların daha derin, ruhların daha asûde, vicdanların daha pak ve rahat olduğu bir devrandı. Kanımızın damarlarımızı zorladığı, gönlümüze kara sevdanın tohumlarının serildiği ve başımızda kavak yellerinin estiği yetmişli yıllarda Palandöken ve dumanlı dağlarından, Erzurum yaylalarından arş-ı âlâya doğru bir ses yankılanıyordu:

*Gözün yummuş gafletinen giderken
Dediler ki, tebdil (tedbir) görmüş kara yer
Dünya varlığını hayal ederken
İki daş (taş) bir mezar örmüş kara yer*

Ruhları titreten, gönülleri alevlendiren avaz Reyhanî'nindi. Sanki İmam Gazalî, İhyâ'ululûmi'd-din ile vaaz ediyordu. Gazalî, meşhur İhyasında sosyal ve manevi hastalıkları sıralıyor, reçete olarak ölümü hatırlatıyordu. Kendimize gelmemiz için ölümü hatırlatarak bizi silkeliyordu. Reyhanî'nin sazı ve ünlemesiyle yaptığı farklı bir şey değildi. Ne garip durum ki Gazalî bütün telli ve üflemeli çalgıların haram olduğunu söylüyordu. Çalıp çığırmanın günâh sayıldığı, çalıp çığırmanın ayıplandığı muhafazakâr bir çevrede zuhur etmişti Reyhanî. Belde Alvar imamların beldesi, zaman Alvar imamının yaşadığı zamandır. Alvar imamı namı ile ünü yayılan zat ise Muhammed Lütfi Efendi'dir. O zamanlar o diyarlarda "Alvarlı Efe" diye anılırdı.

Muhammed Lütfi Efendi; tefsir, hadis, kelam vb. birçok ilimlere vakıf, tasavvuf ehli, edebiyatta da önemli yer edinmiş, hepsinden önemlisi geniş çevrede gönüllere silinmez iz bırakmış, sözü dinlenir, önemli bir şahsiyettir. Alvarlı Efe'den söz etmemin gerekçesi Reyhanî'dir. Derler ki; birileri gitmiş Muhammed Lütfi Efendiye: "Efe bizim Yaşar saz çalıyor, türkü söylüyor." Demişler. Efe de demiş ki: "Yaşar'a dokunmayın, çalsın çığırın." Bu hikâyecik doğru mu, yanlış mı bilmem. Ama bu şekilde söylentinin yayılışı, yöre insanının Reyhanî'yi kabulleniş ve baş tacı edişinden başkası değildir.

*Sakın dağlar gibi yüceyim deme
Zaman gelir etrafında kar olur
Kış gelir, yaz gelmez diye gam yeme
Her kışın sonunda bir bahar olur.*

Diye hem gururu, kibri törpüleyen, hem de zihinlere umut tohumları serpen Reyhanî'nin büyük dedesi Muhittin, Ahıska'dan Erzurum'a göçer ve 93 harbinde şehit olur. Dedesi bir süre Erzurum'da ticaretle iştigal ettikten sonra Alvar'a göçer. Bundan sonra dedesi, babası varlıklarını Alvar'da sürdürürler. Namı Erzurum, Erzincan, Bayburt, Artvin, Kars, Van ve bütün Türkiye'ye hatta yâd ellere dalga dalga yayılan Reyhanî Erzurum'un Hasankale (Pasinler) ilçesinin Alvar Köyü'nde 1934'te dünyaya gelir. Ancak 1932 doğumlu bilinir. Reyhanî'nin Yaşar adında ablası olur. Bahsedilen tarihte nüfusa kaydedilir. Bir zaman sonra ölür. Nüfustan düşülmez. Daha sonra doğan Reyhanî aynı adla ablasının yerini alır. Dünyaya erken Allahâsımarladık diyen aşığımız, doğumundan iki yıl önce dünyayı selâmlamış olur.

12-13 yaşlarında Horasan'ın Aşağıtahirhoca Köyü yakınındaki "Göreşken Baba" türbesi yakınında uykuya dalan Yaşar'a rüyasında ihtiyar bir kişi tarafından şerbet sunulur. Ancak şerbeti içme imkânı bulamaz. Alvarlı Muhammed Lütfi Efendi avucuna bir boncuk bırakır. O arada yattığı yerin yakınından geçen atlıların ayak sesiyle uyanır. Bir ara kendinden habersiz varlığını devam ettirir, sonra normale döner. İlçedeki âşıklar kahvesine sık sık giden, zamanın tanınmış âşıkları Bayburtlu Hicranî, Bardızlı Nihanî, Posoflu Müdamî, Kağızmanlı Cemal Hoca, Ardanuçlu Efkârî, Yusufelili Huzurî, Sarıkamışlı Dursun Cevlanî'yi can kulağı ile dinleyen ve âşıklığa heveslenen Reyhanî'nin bu rüyadan sonra dili çözülmüş olur. Kendisine bir saz edinip, çalıp çığırmaya başlar.

Görülen o rüya ve avucuna Efe hazretlerinin bıraktığı boncukla yönlendirmesi Reyhanî'yi Badeli Âşıklar kategorisine sokmaktadır. 16-17 yaşlarında âşık olduğu komşu kızı Hatun'u zorla başkasiyla evlendirmeleri ve kısa zaman sonra Hatun'un ölmesi Yaşar'ı sarsar. Maşukasının ölümüyle sarsılan ve gördüğü rüya ile aşk deryasına dalan Reyhanî omuzlar sazını o diyar senin bu diyar benim der; gezer dolaşır, çalar çığırır.

Yöresinin ninnilerini, manilerini, destanlarını, halk hikâyelerini, söylencelerini dinleyerek büyüyen, mevlîd ve ilahilerle, ahmediye ve muhammediyelerle manevi haz deryasına dalar. Muhammed Lütfi ve diğer âlimlerin telkinleriyle şekillenen, çiftçilik ve çobanlıkla hayatı kavrayan ve usta âşıkları dinleyerek âşıklığa yönelir. Reyhanî, şamanlardan başlayıp, günümüze kadar devam eden âşıklık geleneğinin kendi zamanındaki en yetenekli ve yeterli temsilcisiydi.

Zaman zaman misafir olarak Konya Âşıklar Bayramı'na katılıyorduk. Yılıni hatırlamadığım bu bayramların biriydi. Rahmetli Şair Kardeşim Rasim Koroğlu, İbrahim Sağır ve ben birlikte Konya'da âşıklar bayramını tertipleyen büyük edebiyat, sanat ve kültür adamı Feyzi Halıcı'nın odasındaydık. Rahmetli Koroğlu dedi ki: "Hocam yıllardır âşıklar bayramını düzenliyorsunuz. Geleneği biliyor, âşıkları tanıyorsunuz. Bu âşıklar arasında Reyhanî'nin yeri neresidir?" diye sorunca, Allah kendisine sağlıklı uzun ömür versin. Selametlik Halıcı hocamız dedi ki: " Bu meydanda sergilenen aşağı yukarı on beş on altı daldan bazılarında başarı ile sivrilen âşıklarımız var. Ama dalların tamamındaki başarı temel alındığında Reyhanî tektir. Rakipsizdir. Taşlama, atışma, lebdeğmez, koçaklama, güzelleme, muamma, hikâyeli türkü vs. Reyhanî'nin başarılı olmadığı dal yoktur."

İlkin *Dertli* mahlasını kullanan, daha sonra Bayburtlu Hicranî tarafından kendisine Reyhanî mahlası verilen, 1953'te Alvar'dan Erzurum'a göç eden ve Meramî, Firgânî, Nafiz Yıldız, Rahim Sağlam gibi çıraklar yetiştiren Reyhanî neden başarılı oldu? Neden gönülleri titreten, zihinlerde Hoşseda bırakan Reyhanî oldu?

Reyhanî; pratik bir zekâyâ sahip, akıcı bir üslûpla cezbe içinde irticalen söylerken çok rahat ve coşkulu, hazır cevap, yol açıcı, sohbeti güzel, teşbihleri canlı, şiirlerinin vezin ve kafiye kusuru pek az, hayal gücü kuvvetli, sesi mükemmel, sazı sesine uygun, zorluklardan yılmayan, siyasi güç karşısında susmayan bir yaratılışa sahip. Dahası, Reyhanî Alvar imamı ve diğer ilim adamlarının meclisinden nasiplenmiş, hâl ehli insanların pınarından yudumlamış ve tasavvuf kültürü ile heybesini doldurmuş, geniş kelime hazinesine sahip, hassas yaratılışı, halkın içinden çıkmış, halktan birisi. Nemelazımcı olmayan, her şeyden etkilenen, herkesin derdini dert edinen şahsına münhasır bir kişilikti. Bu yeteneklere ve belirtilen kişiliğe sahip olanın başarılı olmaması mümkün mü?

Gurbetçilik yaşadığı bölgenin kaderidir. Eli iş tutan erkekler elini, obasını bırakıp büyük şehirlere veya yâd ellere rızık aramaya giderler. Oralarda çalışıp, çabalayıp biriktirdiklerini ya postayla evlâd-ı yalının geçimi için gönderir, ya da yıllar sonra kazındığını getirir varlığını devam ettirmeye çalışır. Kendisi gurbet elde zorluklarla pençeleşirken, memlekette kalan eşi, çocukları, yaşlı ana-babası da sıkıntıların, kara günlerin muhatabı olurlar. Yokluk, açlık, hasretlik, özlem, acı, gözyaşı... say sayabildiğin kadar. Bütün bunların tanıdığı olan Reyhanî durur mu? Yüreği ateşler içerisinde dokunur sazın tellerine:

*Erzurumlu gelin düştü aklıma
Çıkıp yollarıma bakanım ah, ah
Gözü sürme bilmez, elleri kına
Yıllardır hasretim çekenim ah ah* şeklinde seslenir.

*"Gazeteci kardeş gel bizim köye
Ben söyleyim bizim halleri de yaz.
Sadece ojeli parmağı yazma
Yokluktan bükülen belleri de yaz
Diye milletin derdini dillendirir. Toplumdaki çarpıklıklara, ahlâki bozulmalara bigâne kalmaz:*

*Ahım asûmanı geçti
Diyarbakır, Van'ı geçti
Akrep yelkovanı geçti
Kim tersine kurdu beni*

Köyden şehre göçün yaygınlaşması neticesinde hanelerin viran, dağların تنها kalmasını o kadar çarpıcı bir üslûpla anlatır ki, insan "Bu kadar olur" demekten kendini alamaz.

*Mebus bey gelmez ki bu dađı gezek
Bu manalı dağın sırrını çözek
İki isli taşla bir de yaş tezek
Ne yanar ne söner tüter bu dağda*

Reyhanî sıkıntısını gidermede fanilere sığınmaz. Hele namertlere hiç yanaşmaz. Arzularını mektupla Yaradan'a havale eder, namesini esen rüzgârlarla gönderir.

*Al bu haberimi esen ülüzgâr
Gökleri direksiz kurana götür.
Kara herk içinde kara karınca
Karanlık gecede görene götür*

Reyhanî; kutsal beldelere hasretini, Hacca hevesini, Resûlullâh'a sevdasını turnalarla dillendirir. Turnaları Türkiye'nin bir ucundan havalandırır, bütün kutsal diyarları dolandırır; Van'dan, Erciş'ten, Pasin Ovası'ndan, Kemah Boğazı'ndan, Konya'dan, Hacıbektaş'tan, Şam'dan, Halep'ten, Bağdat'tan, Basra'dan sevgilisinin mekânına ulaştırır ve sonunda şöyle tapşırır:

*Derlerse Reyhanî (hani) diyin ki hasta
Derlerse gelmez mi, diğın heveste
Yasindir mektubum, ihlâstır posta
Fatiha kulundur diğın turnalar*

Toplumsal yergi, köy hayatının zorlukları, günlük hayatın çarpıklıkları, gecekondu semti sıkıntıları, gurbet ve sıla özlemi, sılayı ve eşini unutanın bekleyenlerinin duygularına tercüman olma, aşk, tabiat, dini ve milli konular, vatan-millet-bayrak sevgisi, yolsuzluklar, haksızlıklar plak ve kasetleriyle paylaştığı konulardır.

Hikâyeciliği Tuylu Fazıl Dede, Nalbant İshak ve Behçet İlhan'dan öğrenen Reyhanî'nin hikâyeciliği de meşhurdur. Dinleyenleri saatlerce sıkmadan dinleten Reyhanî'nin; Emrah ile Selvi, Kerem ile Aslı, Köroğlu'nun Silistre ve Demirciođlu kolları, Aşık Garip, Ferhat ile Şirin, Asûman ile Zeycan, Varaka ile Gülşah, Zalođlu Rüstem, Ali İzzet, Necip ile Telli ve Yaralı Mahmut en çok anlattığı hikâyelerdir. Senem ile Hüseyin, Böyle bağlar, Aşık Gürünî hikâyeleri ise kendisinin hayal ürünüdür.

Reyhanî anlatmakla bitmez. Ozan Yusuf Polatođlu; "Karacaoğlan'ın, Seyranî'nin, Veysel'in geçtiği ufuklara bir Reyhanî rengi düştü. Anadolu'da bir nağme daha yankılandı. Duygular kaynadı derinlikten yüceliğe doğru. Öz söze dönüştü. Söz saz ile kaynaştı. Bir Reyhanî geldi bu toprağa. Bir yanık ses kendini mızrabıya kattı. Mızrabın ıstırabı bu sesi manalandırdı, yoğurdu. Bu ses Anadolu'dan gök kubbeye bir hoş seda olarak yükseldi." Demiş. Ne güzel demiş. Diline sağlık.

Sözün özü Reyhanî tam bir halk ozanıydı. Milletinin derdini, sıkıntısını, hevesini, arzusunu, hayalini, sevdasını dertli saziyle, yanık sesiyle dillendirdi durdu. Avazı Erzurum yaylalarından tâ kıtalar ötesine Amerika'nın Michigan'ına ulaştı. Encamında gözleri nemli, yüreği gamlı bir seher zamanı varını yoğunu, tarlasını tecini geride bırakarak "Gidirem" dedi, 1989'da Erzurum'dan Bursa'ya göçtü. Orada da durmadı. "Tebdil görmüş kara yer" de bu dünyadaki ömrünü neticelendirdi. Allâh gani gani rahmet, Peygamber efendimize komşu etsin. Kabri nûr olsun.

KAYNAKLAR:

- 1-Mızrabın İstırabı Aşık Reyhanî Hayatı ve şiirleri
- 2 Ozan Yusuf Polatođlu-Akbaş Müzik Kültür Yayınları İstanbul-2003
- 3- Düzgün Dilaver, Aşık Yaşar Reyhanî-Hayatı Sanatı ve Şiirlerinden seçmeler Atatürk Üniversitesi Yay. Erzurum-1997

KARAKOÇ'A RUBAİLER**Tacettin ŞİMŞEK****SÜRGÜN VEZİR**

Her saniye
sahilinde gezmek şiirin
Hülyasını anlamak mı
kızgın demirin
“Seyran” da “Kepez” de
büsbütün “Kar Sesi” de
Aşk ezgileriydi yolda
“Sürgün Vezir”in

ŞİİR ADAMAK

Düşür Dolunay
kalbe düşer tabir için
Mısra dökülür
ant içilen incir için
Ben kendim için
yarım şiir vakfettim
Beş tane şiir de
bilge bir şair için

DOLUNAY'LA

Özlem dolunay düş dolunay
yâr dolunay
Gözlerdeki yağmur dolunay
kar dolunay
Bir sahnede
şair Karakoç varsa eğer
Gündüz gece
ellerinde parlar Dolunay

SULTANA ARZ 1

Ustam bana bir kutlu makam sundu yine
Yazmak mı?
Gönül borcu
derinden derine
Söz mülküne kan ter gelirim
sultanım
Lâyık görüyorsan beni
“uçbeyliği”ne

SULTANA ARZ 2

Şair söze döktüyse
rüya gerçeğini
Sevdaya bedel sunmalıdır
her şeyini
Ak saçlı yiğit bilge
Bahattin Karakoç
Anmaz mı
uzaklardaki “beylerbeyi”ni

HEMŞEHRİ

Kalbim peteğiymiş sanki
sevda balının
Bir yaprağı olsaydım eğer
gül dalının
Bundan daha fazla
sevgi besler miydin
Hemşehrî olsam
Karakoç kartalının

ŞAİRE ŞÜKRAN

Karakoç'a saygı gecesi
Hep “kar sesi” var sesinde
destanlar var
Bir bilge misin
dilinde fermanlar var
Yetmiş senedir
sen bize anlam kattın
Bizden de bu akşam sana
şükranlar var

YOLLARIN YÜREĞİ**Talat ÜLKER**

Gidersen mahcup olur yüreklerimiz aşka
Başka göklerde uçar yorgun kanatlı kuşlar
Düşler kaçıp saklanır masallardaki köşke
Keşke deyip yutkunur sürüldüğüm yokuşlar

Gidersen yalnızlığın rengine batar gece
İnce bir sızı iner yüreğine yolların
Yılların ötesinden çözümsüz bir bilmece
Hece hece dolanır boynuna masalların

Gidersen sessizliğin hüznü kaplar kuşluğu
Loşluğu derinleşir gölgemin kuyularda
Uykularda demlenir gönlümün sarhoşluğu
Boşluğu avuçlarım umarsız tutkularda

Gidersen postacılar unuttur adresimi
Tılsımı eksik sözler yalnızlığı büyütür
Uyutur içimdeki çocuğu kış mevsimi
Sesimi yutan dağlar ırmakları soğutur

Gidersen yollar uzar yıllar sığmaz takvime
İklime borçlu kalır içimde fırtınalar
Turnalar göğe küser od düşer can evime
Kime küseceğini şaşırır tüm aynalar

Gidersen kırk yerinden kırılır günışığı
Kırışığı düzelmez kozasız ipeklerin
Kelebeklerin kanı ıslatır da eşiği
Beşiği yetim kalır kundaksız bebeklerin

Gidersen gölgen gibi peşinden gelir şiir
Muhacir olur gönül göçer düş diyarından
Yarından eksilir hep ne varsa düne dair
Şair düşkün sayılır dönerse ikrarından

KURBAN OLAYIM**Hasan KONÇ**

Davaya adanmış kutlu neferin
Allah anılınca titreyenlerin
Aşk ile ağlayan er oğlu erin
Gözünde ummana kurban olayım

Var mı böyle yiğit şahit mi feza
Hakkın rızasına çekti çok eza
Şehitler şehidi hazreti Hamza
Sendeki imana kurban olayım

Mehmetçik namıyla anılan yiğit
Mevla'ya tertemiz sunulan yiğit
Bayrağı beklerken vurulan yiğit
Akan damla kana kurban olayım

İki cihan onun muhabbetinden
Âlem nasiplendi merhametinden
Bizi şereflendir şefaatinde
Habib-i Zîşan'a kurban olayım

Yolundan gidenler çekmezler acı
Hasta kalbe merhem gönül ilacı
Kelamlar sultanı başımın tacı
Hazreti Kurana kurban olayım

Nuru dolmalıydı gönül odama
Şeytan ile nefis düşürdü gama
Doğru dürüst kulluk yapmadım ama
Rahmeti Rahmana kurban olayım

UNUT DEME**Hikmet ELİTAŞ**

Her çileye razıyım bak
Ne olursun unut deme
Çek git beni yarım bırak
Ne olursun unut deme

Susuz koyup soldur ama
İstersen başkaldır ama
Tek kurşunla öldür ama
Ne olursun unut deme

Belki de küser giderim
Belli olmaz yurdum yerim
Her şeye eyvallah derim
Ne olursun unut deme

Kalsam da kanatsız kolsuz
Olsam da çaresiz halsiz
Bırak ta beni mecalsiz
Ne olursun unut deme

VATANDAŞ RIZA**Ömer KARA (Kul Seymani)**

Öldü gitti bizim vatandaş Rıza
Yaşarken düzeni alkışa tuttu
Yaşamayı suçtu her günü ceza
Derisin yüzeni alkışa tuttu

Yıllarca yaşadı kısık sesiyle
Altı delik potin yırtık fesiyle
Uçakta gemide el kesesiyle
Dünya'yı gezeni alkışa tuttu

Değer göremedi dört mevsim dondu
Çok kere çok dağın kalbine kondu
İşinin ehline ardını döndü
Sahtekâr ozanı alkışa tuttu

Boyunu aşınca düştüğü zillet
Ruhunu kemirdi bir melun illet
Kırk oynaş taşırken çobansız millet
Karıyı, kızanı alkışa tuttu

Evvelde ölüydü bu kara gözlü
Bir bahar görmedi güneşli, yazlı
Fırsatını bulup gizliden gizli
Kuyular kazanı alkışa tuttu

Karnı acıktıkça sıktı kemeri
Ne yuları attı nede semeri
Haccaç buldu aramadı Ömer'i
Huzuru bozanı alkışa tuttu

SİTEMKÂR**Köksal CENGİZ (Niyazkâr)**

*"Harda gönül, harda gönül?
Aşksız bu can darda gönül..."*

K.C

Şu gençlik boş yere tükendi gitti
Gönülden seveni görmedin gönül
Kim bilir gülşende kaç bahar bitti
Gönlünce bir gülü dermedin gönül

Bunca âşık-maşuk candan geçtiler
Birçoğu mest olup handan geçtiler
Kimi hem can hem canandan geçtiler
Sense bir menzile ermedin gönül

Kimseye kalmamış bu fani âlem
Gam keder hüznle yıkılmış kulem
Benim efkârımı yazmaz ki kalem
Derdime bir derman vermedin gönül

Her kulun var elbet, bir imtihanı
Bir gün Mevlâ'mıza eyler beyanı
Affetmez Rabb'imiz darda koyanı
Perişan hâlimi sormadın gönül

Belli ki sevdanı kara yazmışlar
Her zararını bir inkâra yazmışlar
"Katli vacip" deyip dara yazmışlar
Bu hükmü bir kere yermedin gönül

Her hicran sevne cefa değil mi
Her vuslat emsalsiz sefa değil mi
Güzele yakışan vefa değil mi
Ne diye kavlinde durmadın gönül

Dünya dedikleri bir çarşı-pazar
Kimi çok çalışır kimi çok azar
Söyle aşkımıza değdi mi nazar
Yâr deyip sinene sarmadın gönül

Bir cerensin anımızda yazın var
Kahretsen de kahrolası nazın var
Niyazkâr'ın yüreğinde sizin var
Umarım gönlünden sürmedin gönül

GELENEK VE ÂŞIK YAŞAR REYHANÎ

Nuri PEKSÖZ

Binlerce yanık gönlün biriktirdiği, çağları aşır gelen ilhamının sesiydi gelenek. Bu ses içinde getirdik Orta Asya bozkırlarından ezgilerimizi. Estetik zevkimizi, tefekkürümüzü, ümmiliğimizin saf irfanını...

Bu ses; Toroslarda Karacaoğlan oldu, Köroğlu oldu, Emrah oldu. Kerem oldu yollarda...

Ateş oldu Aslı'nın zülfüne dokunan. Sümmani'de pir aşkına içilen bir iksirdi. Köroğlu oldu zalime karşı: "Silah icat oldu mertlik bozuldu." Yunus'la birlikte yeni ilâhi sedaya dönüşen ezgimize" ilahi aşk" denildi. Âşık denildi, eren denildi... Yunus bu sesle bize imanın terakkisini, aklın ve nefsin tezkiyesini öğretti, ümmiliğin ihlâsıyla. Sonra: "Bir Reyhanî geldi geçti bu dünyadan," Modern avangartlığa karşı bu sesi ezgilerinde haykırdı Palandöken'den.

Anadolu bozkırlarında omzunda sazıyla gezen âşıklar bir okul gibiydi. Anadolu irfanı zamanla daha çok zenginleşti; medresenin ulaştığı soyut havas dili yanında, Halk şiirimiz avamı terbiye eden bir irfan okulu oldu.

Modern zamanlara kadar; Yunus'u, Emrah'ı, Seyrani'yi Pir Sultan'ı yetiştirdi.

Bir kere bu sesi sevmişti Anadolu. Anadolu köylüsü bu şairlerden mutlaka birkaç dörtlük ezbere bilirdi. Bu şimdi de böyledir. Modern eğitim almış kesimlerde bile bu sese bir tutkunluk vardır. Geleneğe yaslanmayan modern şairler sevelemedi bu yüzden.

Batılılaşmanın getirdiği bir medeniyet değiştirme projesiyle üç asırdır; kırılmalar, bunalımlar, kimlik çatışmaları yaşadı milletimiz. Sonra düşlerimize giren, elinde bâde sunan güzeller vardı, sekrin coşkusunda haykırdığımız... Bu sesi susturmayı deneyen müteşairler (şair bozmaları) şimdilerde: "Şiir neden okunmuyor" diye soruyorlar.

Şiir okunmaktan daha ziyade duyulan, işitilen bir musikidir. Bu panayır şairleri, şiir diye fon müziği eşliğinde bazı mensur yazılar okuyarak egolarını tatmin etme peşindeler. Ecnebi şairlerin taklidinden öteye geçmeyen "tercüme kokan" bir şiiri sundular bize. Anadolu bu sahte âşıkların (cavlakların) sesinde bulamadı kimliğini, aşkını, irfanını...

Kendi toprağından, ırmağının suyundan beslenen gerçek şiir her zaman sevildi ve okundu. Bu sesi daha beşinci sınıfta yatılı bir okulda öğrenciyken tanıdım. Mızrabın tellere dokunuşunda bir "Erzurumlu Gelin" türküsü yankılanıyordu. Ardından günlerce süren sessizliğim...

Sonra Sirkeci Garından yola çıkan trenlerin taşıdığı Almanya yolcuları, bu gurbetçilerin ardında bıraktığı boynu bükük kadınlar...

Taşranın çığlıını, yoksulluk içinde kentlere göç eden insanların dramını dinledim bu seste...

Göç ediyordu Anadolu, yoksulluğunun yanında bu sesi de taşıyordu büyük metropollere.

Şehir bu sese çoktan yabancılaşmıştı. Aristokrat bir zümre kendine sahte ve yoz bir dil bulmuştu. Şiirden çok bilmeceye benzeyen bu dille ve gündelik akılla tensel zevklerini tatmin etmeye çalışıyordu bu zümre. Batılı asıllarından(!) kopya "poetikalar" yazıyorlardı akıllara zarar!..

Taşra onlar için yoktu. Halk şiirinin son temsilcisi olarak da Âşık Veysel'i gösteriyorlardı. Bu adamlara göre halk şiiri geleneği bitmişti artık. Hakir gördükleri Anadolu irfanı onlar için artık bitmişti. Şiirin ümmilerin dili olduğunu idrak edemeyen bu sahte aydınlar Veysel'den sonra geleneğin bitmediğini geç de olsa anladılar.

Reyhanî, âşıklık geleneğini çok iyi özümsemişti. Modernizmin yıkıcılığına, avangartlığına karşı nasıl bir direnç gösterdiğinin farkındaydı: "Cem Karaca, Barış Manço çikalı/ Bu sanatın anasını ağlattık." mısralarında mizahın yanında bir gerçeklik de vardı. Popüler kültür karşısında gelenek direniyordu. Bu direnen şairlerden biri de Âşık Yaşar Reyhanî'ydi.

Âşık; çağdaşlarını takip ediyor onlarla çeşitli, zeminlerde buluşuyordu. Çünkü âşıklık geleneği bireysellikten ziyade toplumsallığı önceleyen bir gelenektir. Âşık kıraathanelerinde halk hikâyeleri anlatıyor, Konya Âşıklar Bayramında diğer âşıklarla tanışıyor onlarla hasbıhal ediyordu. "Geleneğin diliyle yeni şeyler söylemeyi başarmıştı." Folklor araştırmacıları Reyhanî'yi bir değer olarak kabul ediyordu.

Çağdaşları içinde Âşık Veysel'i de yakından takip eden Reyhanî, Âşık Veysel'in "Toprak" şiirine bir nazire bile yazmıştı.

*Veysel demiş kara toprak yârimdir,
Kara toprak neden benim yârimdir?
Yoksulluk ve sabır şükür kârımdır,
Kara toprak neden benim yârimdir?*

*Çiftçi olup tarla süremedimse,
Maaş alıp vergi veremedimse,
Bağından bir çiçek deremedimse,
Kara toprak neden benim yârimdir?*

*Eğer Veysel yâr demişse toprağa,
Mutlaka sahiptir bahçeye, bağa.
Arısı var, bal doldurmuş tabağa,
Kara toprak neden benim yârimdir?*

*Emlakim yok kazma ile kazacak,
Çiftliğim yok seyran edip gezecek,
Havuzum yok kulaçlayıp yüzecek,
Kara toprak neden benim yârimdir?*

*Suda boğulursam mezarım kayıp,
Bir taşım bile yok olamam sahip,
Toprak yârim desem olmaz mı ayıp!
Kara toprak neden benim yârimdir?*

*Havaya bakınca hava alırım,
Toprağa bakınca mahzun kalırım,
Mezarım bile yok nerde ölürüm,
Kara toprak neden benim yârimdir?*

*Âşık Reyhani'yem her yanım yara,
Öldüğümde koymasınlar mezara,
Yaksın külüm savursunlar rüzgâra
Kara toprak neden benim yârimdir?**

Reyhanî bu taşra gerçeğini “halk şiiri geleneğiyle ustaca sunan Âşıklarımızdandı. Sosyal gerçeklere karşı çok duyarlıydı. Ozanların halkın tercümanı olduğuna inananlardandı. Yani zamanının tanığıydı âşık.

Taşradan kente göç eden insanların yaşadıkları travmaları ideolojik bir kaygı gütmeyen gerçekçi bir bakış açısıyla dile getirmiştir. Sonunda kendisi de bu göç kervanına katılan Reyhanî herhalde Türk edebiyatında sıladan kopuşu en güzel anlatan şair olma unvanını hak etmiştir. Ünlü düşünür: “Bir adamı bir şehirden çıkarabilirsiniz; ancak bir şehri bir adamdan çıkaramazsınız.” der. Reyhanî adeta Erzurum’dur; Erzurum da Reyhanî...

*Öz canımdan çok sevdiğim Erzurum,
Çaresiz dişimi sıktım gidirem.
Gafillerden darbe yedi gururum,
Kaderime boyun büktüm gidirem.*

*Selam olsun ecdâd ile ebâya,
Abdurrahman Gazi, Habip Baba'ya,
Tuz ektiler çalıştığım çabaya,
Emeğimi suya kattım gidirem.*

*Kırılmış sazımı astım tavana,
Çevirdim yönümü döndüm divana,
Gurbet kelepçedir yurdu severne,
Bilerek koluma taktım gidirem.*

*Palandökenlerin sisli dumani,
Engininde bulamadım gümani.
Ezanlar okundu seher zamani,
Üç kez geri döndüm baktım gidirem.*

*Benim canım feda olsun bin cana,
Bin can az gelirse iki bin cana.
Kırk sene gözyaşı döktüm fincana,
Kattım Karasu'ya aktım gidirem.*

*Yel devirsin sebeplerin kökünü,
Sırtıma verdiler sitem yükünü.
Kırk senedir beklediğim ekini;
Harmana dökmeden yaktım gidirem.*

*Alnımız apaçık yüzüm karasız,
Buna rağmen bırakmadılar yarasız.
Tambura köyünden Emrah çaresiz,
Ben de Erzurum'dan çektim gidirem.*

*Reyhanî'yim derdim gamım dinmedi,
İftira darbesi cana sinmedi.
Zeynel, Horasan'a gitti dönmedi,
Bu da benim kara bahtım gidirem.*

Âşıklar maşuksuz düşünülemez. Reyhanî’de sevgili çok gizlidir. Bu konuda ketumdur. Sırlarını fazla ifşa etmez. Ama gizli bir yangındır bu. Bazen hayaldir, bazen gerçek. Tasvir edilmemiş bir surettir adeta...

Aşkın iki şartı vardır derler; edep ve iffet! İşte Modern şairin kolayca tasvir ettiği sevgili Reyhanî’nin şiirlerinde bir hayal sultanına dönüşür. Sevgilinin varlığını hissederiz, nazını, gidişlerini. Ama resmedilmemiş bir surettir aslında. Düş ile gerçek arasında yaşayan ümmi âşıklarda bu aşkın hâllerine çok sık rastlanır.

Modern kuramcılar aşkı epistemolojik bir kavram olarak sunarken, aşk Reyhanî’de terbiye edici ancak sadece felsefeden ibaret olmayan bir hâldi.

Hakikate, marifete geç kalanların aradığı bir kapıydı aşk. Sözün sükûta dönüştüğü bir dildi.

*Al beni ne olur sevdaya götür,
Erenlerden geri kaldım sevdiğim.
Saz bir bahanedir, göğsümü dövdüm,
Bir kemik bir deri kaldım sevdiğim.*

*Bu zalim zamanın ne ise kasti,
Nereye gittimse yolumu kesti,
Sırtımda kırık saz, elimde testi,
Doldurmadım, yarı kaldım sevdiğim*

*Âşık Reyhanî'yim uğradım derde
Nerdesin sevdiğim, nerdesin nerde?
Meydanı kaptırdım çakala, kurda...
Bir sürüden biri kaldım sevdiğim.*

Reyhanî geleneği modern mekânlarda çok iyi temsil eden ozanlardandı. Sesi çok güzeldi ve hazır cevaptı. Taşralı şairlerin çekingenliği onda yoktu. Yoksuldu Reyhanî; ama irfanın izzetini koruyan dik bir duruşu vardı. Bütün ülkede tanınıyordu. Ama yerliydi. Bu “bir gelenek bekçiliği” belki. Kentli aristokrasiye inat halk şiiri geleneğimizi taşradan merkeze taşıyordu. Halk hikâyelerini kendisine has bir üslupla anlatıyor; araştırmacılar için canlı bir kaynak oluyordu. Âşık Reyhanî'nin geleneği (şifahi kültürü) kavramasında Erzurum ve çevresi önemli bir anlam coğrafyasıydı. Bu geleneği sürdüren usta ozanların yanında bu bölgede ilim ve irfan merkezi olan Alvarlı Efe Hazretleri, Solakzâde Sâdık Efendi, İbrahim Hakkı Hazretleri gibi âlimlerin olması Reyhanî'nin şiirini besleyen önemli kaynaklardı.

Reyhanî'nin şiirinde sürekli bir hikmet arayışı vardır. Modern dünya sürekli seküler bir algı oluştururken, kâmil insan yerine birey olmayı yüceltirken o da bu toplumda yaşayan biri olarak bundan etkileniyordu. Kendini sorguluyor, tamamlanma arzusu içinde med-cezirler yaşıyordu. Şöhretin afet olduğunun idrakinde bir nefis muhasebesi içindeydi.

*Bu dünyada hiç bir arzum kalmadı,
Boşa gelip gittiğime üzgünüm.
Attığım taş menziline almadı,
Boş boşuna attığıma üzgünüm.*

*Adımız var şanımız var dünyada,
Yelkenimiz, anımız var deryada,
On sekiz yıl oyalandık Konya da,
Bala biber kattığıma üzgünüm.*

*Dıştan baktım iç yüzünü bilmeden,
Azrail'e teslim oldum ölmeden,
Dağda taşta gezdim Mecnun olmadan,
Kurtla kuşla yattığıma üzgünüm.*

*Reyhanî boşuna oldum ihtiyar,
İkilik insanı etmez bahtiyar,
Ozanların cümlesine saygım var,
Mahzuni'ye çattığıma üzgünüm.*

Otuzun üzerinde plak, yüzün üzerinde kasetinin yanında; Alvarlı Reyhanî (1962), Böyle Bağlar (1966), Kervan (1988) adlı kitaplarında eserlerini topladı. İlhan Yardımcı ve Dilaver Düzgün tarafından şiirleri yeniden düzenlenip yayımlandı. Birçok halk hikâyesini kasetlere okuyan ozan, folklor araştırmacıları için iyi kaynaktır.

Bursa'da 10 Aralık 2006'da Hakk'’a yürüyen Âşık Yaşar Reyhanî'nin kabri Değirmenönü mezarlığında bulunmaktadır.

**(Bu şiir ilk kez burada yayımlama fırsatı veren Araştırmacı yazar İlhan Yardımcı abime teşekkür ederim.)*

SULTANIM**Tahir GÖRENLİ**

Aşk sır kapısıdır gire bilersen
Kalbimin içinde varsın sultanım
Hayat sana güzel çöze bilersen
Güzeller içinde birsin sultanım

Sevgi sözcüğüne sığmadı sözün
Sevda ateşiyle yanıyor közün
Nur ile bezenmiş güzelim yüzün
Güzeller içinde sırsın sultanım

Taşkın seller gibi çağlar akarsın
Sevdanın uğruna bendi yıkarsın
Gönül dağlarım aşkla bakarsın
Güzeller içinde yarsın sultanım

Zahiri'm der sözüm özüm bir olur
Aşkın yüreğimde yanar kor olur
Gerçeği görmezse gözüm kör olur
Güzeller içinde teksin sultanım

GÜLENDE GÖZÜN**Mecid Teymurifar SEFA**

Gül yüzün görenden olmuşam heyran
Ayağın gözümde kesme a-ceyran
Səninçün ederem kurban canımı
Könlümün evini gel etme viran

Səndən asılıdır bütün həyatım
Həllac tək isterem vesline çatım
Geceler uykum yok gündüz kararım
Gel üzün göstər ki olsun sibatım

Yazım kışa dönüb düşmüşəm kara
Deyin a-turnalar derdimi yara
Cocuklar taşıyan deliler gibi
Ellerde kalmışam ben yüzü kara

Koy açsın gözümde dilekim benim
Güle yanakında çiçekim benim
Sefali deniz tek gülende gözün
Qarmon tek sızıldar üregim benim

DİLÂRÂ'YA MEKTUP**Ekrem KAFTAN**

Hiç ümit vermez misin gelmek için Dilârâ
Mahşere mi bıraktın vuslat saadetini
Âşıka bir kerecik gülmek için Dilârâ
Terk etsen ne olurdu ağlatmak âdetini

Gör ki kalbim kararır saçlarım ağardıkça
Allah'a yaklaşılmaya perde olur günahlar
Bilmem neden kaçarsın ben sana yalvardıkça
Güneş nurlu uyanmaz sensiz olan sabahlar

Varlığını bir Allah elbet bir âşık bilir
Ebediyet mülkünün tek gülüsün Dilârâ
Sen olmadan yanımda kabre nasıl gidilir
Sen ki nice ayette övgülüsün Dilârâ

Sen yoksan bu âlemde ben hâlâ neden varım
Neden gelir baharlar, neden hazan yaşanır
Ateşler içindeyim hem ruh hem beden varım
Şehirlerden her lahza taze kanlar boşanır

Can bedenden çıkmadan aşkınla öldür beni
Bunca yıllık hasrete bir bûseyle cevap ver
Yaşarken güldürmedin, giderken güldür beni
Mahşer günü elime sağımdan bir kitap ver

Kalbimin mürekkebi kalemimi boğuyor
Her mısra hançer gibi keskin bir acıdır âh
Bil ki bunca şiirim yokluğundan doğuyor
Yokluğun şâir için şiirin tâcıdır ah

Beş vakit arasında tek düşüncem sen oldun
Allah ile aramda perde değil mürşid ol
Her derdimi tek bilen ve tek mahrem sen oldun
Yolumda hiç batmayan bir ebedi hurşid ol

İsmini söyle bana teselli bulmam için
“Kâfi'nin hemderdiyim aşkıyım” de Dilârâ
Allah'ın istediği yektâ kul olmam için
Nâm olsun bu âlemde bir Kâfi ve Dilârâ

LEYLÂ'YI SORMA BENDEN**Ahmet YALÇINKAYA**

*Oysa Mecnun bütün deliliği almış gitmiş
Kupkuru bir hayat kalmış ve adeta oyun bitmiş
Sezai Karakoç*

oyun bitti âh mecnun gündüzlerden kovuldum
durmadan üşüyorum dolaştığın çöllerde
ardından kavruarak ateşlerde yol buldum
sabahları avladım can aştığın çöllerde
ve işte oyun bitti gündüzlerden kovuldum

gel son seherler de uçuşup gitti
kuru hayat kaldı ve zaman bitti
bırak rüyaları düşleri bırak

âh mecnun deliliği alıp gitme elimden
neylesin beni şimdi yalnızlığımın yası
bilmelisin gökleri tutmak istiyorum ben
kuşattığın ufkumu vurmuş yarin hülyası
ne olur deliliği alıp gitme elimden

yoksa topal kalan aklıma güler
ruhumu delerek geçen süngüler
haberci son kuşlar lânetlendi bak

şaşmışım neyim kimim Leylâ'yı sorma benden
ne gelen var öteden ne haber var gidenden